

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

В. Я. Плаксієнко, Т. Г. Камінська,
Т. Г. Маренич, С. В. Скрипник, М. І. Гордієнко,
О. В. Ільчак, О. С. Ткаченко, О. В. Чернецька

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ
ОБЛІК У ВИРОБНИЧИХ
ТА АГРОСЕРВІСНИХ
КООПЕРАТИВАХ

3-тє видання, перероблене та доповнене

ПІДРУЧНИК

*Затверджено Міністерством освіти і науки України
як підручник для студентів вищих навчальних закладів*



Київ – 2022

УДК 631.162:631.115.8(075.8)

Б 94

*Гриф надано
Міністерством науки і освіти України
(лист №1/11-5512 від 15.04.2014р.)*

Рецензенти:

В. Я. Амбросов – зав. кафедри обліку і аудиту Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААНУ;

В. Я. Нусінов - зав. кафедри обліку, аналізу, аудиту і адміністрування підприємства ГМК Криворізького економічного інституту ДВНЗ «КНУ», доктор економічних наук, професор;

В. М. Жук – академік-секретар Національної академії аграрних наук України, доктор економічних наук професор.

Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах:
Б 94 підручник. 3-тє вид., перероб. та допов / В. Я. Плаксiєнко, Т. Г. Камiнська, Т. Г. Маренич, С. В. Скрипник, М. I. Гордiєнко, О. В. Iльчак, О. С. Ткаченко, О. В. Чернецька / За ред. В.Я. Плаксiєнка. – Київ: Вид-во «SBA Print», 2022. – 508 с.

ISBN 978-617-7594-18-4

Підручник підготовлено відповідно до змісту програми вибіркової дисципліни «Облік у сільськогосподарських кооперативах». В ньому передбачено вивчення як загальних засад організації бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах, так і особливостей побудови облікової роботи кооперативних формувань, які спеціалізуються не лише на виробництві сільськогосподарської продукції, а і на її переробці, наданні сервісних, посередницьких та інших послуг. Розкрито також специфіку формування та обліку капіталу кооперативів, їх оподаткування та складання звітності.

Видання рекомендується здобувачам I та II освітньо-професійних рівнів «Бакалавр» та «Магістр», освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування», а також усім спеціалістам економічного профілю та слухачам факультетів (інститутів) освіти для дорослих.

ISBN 978-617-7594-18-4

УДК 631.162:631.115.8(075.8)

© Плаксiєнко В. Я., Камiнська Т. Г., Маренич Т. Г., Скрипник С. В., Гордiєнко М. I., Iльчак О. В., Ткаченко О. С., Чернецька О. В., 2022.
© Видавництво «SBA Print.» 2022.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА до 3-го видання	6
1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВАХ.....	8
1.1. Регулювання та організація бухгалтерського (фінансового) обліку. Облікова політика сільськогосподарського кооперативу	8
1.2. Форми бухгалтерського обліку для сільськогосподарських кооперативів	13
1.3. Облік оборотних активів сільськогосподарських кооперативів	22
1.3.1. Облік грошових коштів	22
1.3.2. Облік запасів та малоцінних і швидкозношуваних предметів	37
1.3.3. Облік палива	50
1.4. Облік необоротних активів	56
1.4.1. Облік наявності та надходження основних засобів	56
1.4.2. Облік вибуття основних засобів	64
1.4.3. Облік основних засобів в оренді	67
1.4.4. Порядок нарахування зносу (амортизації) необоротних активів	73
1.4.5. Облік зносу (амортизації) необоротних активів	85
1.4.6. Облік інших необоротних матеріальних активів	90
1.4.7. Облік нематеріальних активів	95
1.5. Облік розрахунків у кооперативі	100
1.5.1. Облік розрахунків з покупцями і замовниками, постачальниками та підрядниками	100
1.5.2. Розрахунки за виданими авансами	106
1.5.3. Облік розрахунків з підзвітними особами	109
1.5.4. Облік розрахунків за претензіями	111
1.5.5. Облік розрахунків за відшкодуванням завданих збитків	112
1.5.6. Облік розрахунків з іншими дебіторами	117
1.5.7. Облік резерву сумнівних боргів	119
1.5.8. Облік короткострокових зобов'язань	122
1.5.9. Облік розрахунків за виплатами працівникам	125
1.5.10. Облік розрахунків за податками і платежами	131

1.6. Облік витрат, доходів і фінансових результатів	133
1.6.1. Основи побудови обліку витрат і доходів	133
1.6.2. Облік витрат і доходів від основної операційної діяльності	134
1.6.3. Облік витрат і доходів від іншої операційної діяльності	137
1.6.4. Облік витрат і доходів фінансової, інвестиційної та іншої діяльності	140
1.6.5. Порядок визначення та обліку фінансових результатів	143
2. ОБЛІК БІОЛОГІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ У ПРОЦЕСІ ВИРОБНИЦТВА	144
2.1. Загальні принципи та схема обліку виробництва	144
2.2. Облік витрат за біологічними перетвореннями	152
2.3. Основи калькулювання собівартості продукції сільськогосподарських кооперативів	172
2.4. Облік виходу продукції сільськогосподарських кооперативів, оціненої за справедливою вартістю, та доходів від первісного визнання активів	189
3. ОБЛІК РОБІТ ТА ПОСЛУГ АГРОСЕРВІСНИХ КООПЕРАТИВІВ	195
3.1. Види агросервісних виробництв і господарств та завдання обліку	195
3.2. Облік автотранспортного та ремонтно-технічного обслуговування	202
3.3. Облік послуг і витрат машинно-тракторного парку	218
3.4. Облік витрат і доходів інших господарств аграрного сервісу	224
3.5. Облік витрат і калькулювання собівартості продукції переробних виробництв	230
3.7. Облік підрядних будівельних робіт	281
3.8. Облік витрат та послуг виробництв з комунального та соціального обслуговування сільського населення	292
3.9. Облік державного фінансування розвитку виробництва продукції рослинництва і тваринництва	305

4. ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ	
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ	319
4.1. Правові засади та порядок створення сільськогосподарських кооперативів.....	319
4.2. Облік капіталу сільськогосподарських кооперативів.	323
4.3. Особливості формування, використання та облік фінансових результатів.	329
4.4. Облік земельного капіталу у сільськогосподарських кооперативах	340
5. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПОДАТКУВАННЯ ТА	
ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ ..	354
5.1. Загальні положення щодо оподаткування.....	354
5.2. Особливості справляння і обліку податків.....	358
5.3. Загальні вимоги до фінансової звітності	408
5.4. Особливості складання фінансової звітності	418
ЛІТЕРАТУРА	434
ДОДАТКИ	437

ПЕРЕДМОВА до 3-го видання

Подальший розвиток економіки України в цілому, і зокрема її аграрного сектору пов'язуються з удосконаленням організаційних форм господарювання. Серед важливих секторів економіки суттєва роль виділяється розвитку кооперації. Саме тому уряд системно оновлює нормативну базу для регулювання кооперативних взаємовідносин в аграрному секторі, який забезпечує продовольчу безпеку країни, а також сприяє значному зміцненню її експортного потенціалу. Прикладом цього може бути прийняття Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 21.07.2020, №819- IX.

Фахівці з обліку і оподаткування повинні організувати контроль за виконанням нормативних положень цього та інших регламентуючих документів, щоб систематично здійснювати відповідне обліково-аналітичне забезпечення функціонування кожного кооперативного формування для досягнення їх бізнесових цілей та виконання складних інфраструктурних функцій у кожній об'єднаній територіальній громаді. Для виконання поставлених завдань такі фахівці повинні засвоїти не лише специфіку облікової роботи на сільськогосподарських підприємствах, але й особливості обліку в торгівлі, на транспорті, в переробних та обслуговуючих підрозділах, бюджетній сфері та наукових установах. Саме такі знання може дати, поряд з іншими обліковими дисциплінами, вивчення окремого курсу за вибором ЗВО «Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах», що слід передбачити у варіативній частині навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування».

Виходячи з актуальності вивчення відповідної дисципліни для формування професійних знань недостатнього обсягу аудиторного часу є необхідність і можливість використання даного підручника для самостійної позааудиторної роботи та дистанційного навчання здобувачів. Підручник можуть використовувати також спеціалісти-практики в галузі облікової роботи, учні коледжів та слухачі факультетів (інститутів) освіти для дорослих.

Попередні два видання пройшли досить широку апробацію у навчальному процесі багатьох закладів вищої освіти України та дістали схвальні відгуки як їх випускників, так і колективів науково-педагогічних працівників.

Третє видання враховує окремі зміни в нормативному забезпеченні обліково-аналітичної роботи і зміни в організації навчального процесу при реформуванні системи освіти в Україні та розвитку дистанційних методів навчання. Враховувались також особливості функціонування кооперативів в умовах адміністративно-територіальної реформи та формування об'єднаних територіальних громад.

Окремі розділи підручника підготували автори: передмова – д.е.н., проф. Плаксієнко В.Я.; І розділ – д.е.н., проф. Скрипник С.В., к.е.н., доц. Ткаченко О.С. та к.е.н., доц. Чернецька О.В.; 2 розділ – д.е.н., проф. Плаксієнко В.Я. та д.е.н., проф. Маренич Т.Г.; 3 розділ – д.е.н., проф. Камінська Т.Г., .е.н., проф. Плаксієнко В.Я. та к.е.н., доц. Ільчак О.В.; 4 розділ – к.е.н., проф. Гордієнко М.І. та к.е.н., доц. Ільчак О.В. (підр.4.3.); 5 розділ – д.е.н., проф. Скрипник С.В.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

В. Я. Плаксiєнко, Т. Г. Камiнська,
Т. Г. Маренич, С. В. Скрипник, М. I. Гордiєнко,
О. В. Iльчак, О. С. Ткаченко, О. В. Чернецька

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ
ОБЛІК У ВИРОБНИЧИХ
ТА АГРОСЕРВІСНИХ
КООПЕРАТИВАХ

3-тє видання, перероблене та доповнене

ПІДРУЧНИК

Пiдписано до друку 02.12.2021. Формат 60x84 1/16.
Друк лазерний. Папiр офсетний. Гарнiтура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 31,75. Тираж 500 прим.

Друк ФОП Сладкевич Б. А.
вул. Лесi Українки, 35 А
Київська обл., Новi Петрiвцi 07354
тел.: +38067-393-33-34
e-mail: 3933334@ukr.net

Свiдоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавцiв,
виготiвникiв i розповсюджувачiв видавничої продукцiї
ДК № 5409 вiд 02.08.2017 року.